

Com afecta la crisi a la psicologia col·lectiva?

Dijous 22 de març va tenir lloc la jornada de debat 'Crisi i psicologia Col·lectiva' a la sala d'actes del Col·legi de periodistes de Catalunya. L'èxit d'assistència va mostrar l'interès de la societat per un tema relacionat amb la crisi que no ha sigut suficientment estudiat, explorat i sobre el qual se'n realitzen reflexions i conclusions massa precipitades i poc contrastades.

Salvador Cardús, professor titular del departament de Sociologia de la UAB, **Eusebi Cima**, president de FEPIME Catalunya i vicepresident de Foment de Treball i **Adolf Tobeña**, catedràtic del departament de psiquiatria de la UAB van ser els encarregats de realitzar les ponències de la jornada moderada per **Joan Botella**, professor de la UAB i degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia. Des dels seus respectius àmbits acadèmics, però també des de les seves reflexions personals i vivencials, els experts convidats van analitzar els efectes de la crisi sobre la psicologia col·lectiva, i el paper dels líders polítics i dels mitjans de comunicació, que han generat un estat d'ànim col·lectiu extremament pessimista.

Salvador Cardús va ser l'encarregat d'iniciar la jornada explicant que ens trobem davant d'una situació nova de la qual no en sabem els límits i on tots els pronòstics realitzats fracassen. La societat intenta encaixar tot allò que passa en un marc interpretatiu catastrofista, que s'allunya d'una mirada crítica per situar-se en un pessimisme constant. S'atribueixen a la crisi, per exemple, l'augment de suïcidis o la disminució del volum de tones d'escombreries generades associant aquest darrer directament a una disminució del consum, i no per exemple, a una major consciència ecològica.

Cardús opina que les conseqüències de la crisi és més probable que no siguin en cap cas les esperades, ja que de moment, està passant el contrari del que s'havia previst. La societat s'encamina cap a una situació estructuralment més incerta que la dels darrers 20 o 25 anys, és a dir, que el país tornarà a la situació que sempre havia tingut fins fa 40 anys, la mateixa situació que ha tingut sempre dos terços del món. La humanitat sempre

ha viscut amb incertesa, la certesa ha sigut simplement un temps breu en el qual, segons aquest doctor en Ciències Econòmiques, ens hem enganyat pensant que el futur sempre seria millor, i que aniríem cap a un etern i progressiu creixement. La situació de bonança d'aquests anys va fer que s'elogiés la figura del 'carpe diem', la crisi de valors no és conseqüència, assegura Cardús, de la crisi econòmica, sinó d'aquests anys en una societat certa i massa confortable. En moments de crisi com els actuals, la gent estudia i treballa més, els alumnes assisteixen més a classe davant la perspectiva d'un món incert. El model en què entrem no és, doncs, un model nou, sinó el final del 'Carpe Diem', una manera d'actuar destructiva per la vida social.

Va posar com exemple algunes dades que desmenteixen aquest pessimisme i que se situen fora d'aquest marc interpretatiu catastrofista. Des que va començar la crisi econòmica, ha crescut l'assistència al teatre i han disminuït les emissions de telescombraries. Cardús es pregunta sobre la possibilitat que en èpoques de crisi la gent dediqui més temps a la cultura, a una reflexió més profunda i a adoptar actuacions més sòlides.

Cal aprendre a mirar els fets actuals fora del marc pessimista. Molts joves marxen a l'estranger a buscar feina, un fet vist per molts com una fuga de cervells, un fracàs pel país. Segons Cardús, hi ha una segona lectura: el país ha d'estar content, ja que ha format uns joves que són valorats a l'estranger i unes persones que quan tornin aportaran un valor positiu al país. Els missatges negatius constants que rebem de la crisi sovint xoquen amb la situació personal de les persones, que molt sovint no es percep de forma tan pessimista. Però la negativitat general no deixa lloc a que la gent expressi lliurement i de forma autònoma les seves opinions individuals, ja que el marc interpretatiu fa que vegin els fets d'una sola manera.

Opina que la crisi no té culpables, sinó que la corrupció durant els anys de bonança va ser general, tothom qui va poder, va especular. Uns ho feien amb varis immobles, d'altres només amb un, però tothom va vendre per sobre del preu i tothom qui va poder en va treure beneficis. Buscar culpables no és la manera de solucionar cap problema segons Cardús ni tampoc una revolució social. Les úniques revolucions positives en la història de la humanitat han sigut, segons el catedràtic, les revolucions científiques i tecnològiques. La resta només han portat fam i patiment

En conclusió, la gent ha de trencar amb aquest model que només deixa passar els fets negatius, i buscar l'altra cara de la crisi: el progrés social i cultural que en pot sortir d'aquesta situació. Es necessari fer anàlisis més precisos de la situació actual.

Eusebi Cima, per la seva banda, va parlar de la confiança que té el govern actual, malgrat les dures mesures econòmiques que ha pres. Segons aquest empresari, això demostra que si s'actua amb transparència, els efectes no fan tant de mal. I és que Cima creu que les crisis condicionen els lideratges i en surten nous líders, que han de ser per força transparents per a generar confiança, ja que el món econòmic es mou segons aquest valor. I va exemplificar aquest fet amb el consum. Ens trobem en una situació en què les persones amb un sou assegurat consumeixen menys del que podrien i això es deu a que hi ha molta por.

Cima va explicar el cas d'uns empresaris del Baix Llobregat que han realitzat un noticiari només amb notícies positives per donar una mica d'al·lè. Una mesura bona segons l'empresari, ja que si les empreses i la societat no recuperen la confiança i la credibilitat, el camí tindrà una difícil sortida.

Cima no voldria tornar a la situació de fa cinc anys, on es consumia per sobre de les possibilitats, ja que és la que ha generat aquesta crisi actual. Les PIMES (petites i mitjanes empreses) tenen la clau per sortir d'aquesta crisi, però tenen por de crear llocs de treball perquè veuen moltes empreses que tanquen. Cal tornar a la cultura del treball, que havia descendit molt els últims anys, i aprofundir en la diferenciació dels productes.

Per finalitzar, Cima va dir que ara a les empreses es parla molt de la internalització i de la investigació, però que faltaria una paraula més iniciada amb "i"; la il·lusió. La mateixa il·lusió amb la que aquest empresari va parlar als assistents del seu antic negoci tèxtil. Aquest il·lusió és inexistent a l'actualitat.

Aldolf Tobeña va explicar que les persones són pessimistes vers el futur de la societat, però en canvi no hi ha tanta percepció de crisi individual. Un 50% de les persones enquestades defineixen la seva situació com a 'bé' o 'prou bé'.

El psiquiatre va parlar dels predicadors de diferents gremis, de publicistes, periodistes i empresaris, encarregats de modular els estats d'ànims, i que no saben res del cert, no

tenen dades suficients o n'utilitzen d'errònies per analitzar la crisi i la psicologia de les persones. Els espanyols, malgrat les males notícies que llegim als diaris i la situació catastrofista que plasmen a les seves pàgines, continuen encapçalant la llistes de pobles més optimistes.

Tobeña creu que les crisis polítiques generen més trasbals en les persones que les econòmiques, ja que aquestes últimes ningú les entén.